
СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ МИТНИКІВ ЯК ЗАПОРУКА ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ: ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС

Олександр ФРАДИНСЬКИЙ

У теорії та практиці антикорупційної боротьби одним із важливих, а можливо і вирішальних чинників, який суттєво обмежить на практиці корупційні вияви на митному кордоні, є забезпечення гідного соціального захисту митників. 24 червня 1811 року було видано Маніфест імператора Олександра I “Установлення митного управління по Європейській торгівлі” (далі – Маніфест), у якому чи не вперше у історії митної служби Російської імперії було передбачено суттєвий, говорячи сучасною мовою, “соціальний пакет”, що врегульовував оплату праці, гарантував пенсійне забезпечення та встановлював додаткову мотивацію у заохоченні митників.

У Маніфесті зазначалося, що для оплати служби митників створювався спеціальний зарплатний фонд, який формувався за рахунок відрахувань із адміністрованих до державної казни митних платежів. Усього на утримання митників планувалося витратити 5 % від загальних митних надходжень, із яких 4 % мало йти на виплати зарплат і премій, а 1 % перетворювався у інвестиційний капітал для фінансування пенсійного забезпечення посадовим особам митниці.

Система додаткових премій формувалася за рахунок сум, отриманих від продажу конфіскованого товару та нарахованої пені за порушення митного законодавства. Із цієї величини 20 % йшло на виплати пенсій службовцям митниці, а решта 80 % розподілялися на три різні частини між митниками й особами, які залучалися до виявлення контрабанди. Дві третини цих коштів використовувалися як винагорода мит-

никам, які власне затримали контрабанду. Водночас, їхній безпосередній керівник отримував свою винагороду більшу у півтора чи два рази, а митники-підлеглі – у рівних долях. Одна третина розподілялася між вищими чиновниками митниці – управляючим митним округом, керуючим, членами та чиновниками митниці.

Бюджет пенсійного забезпечення тогочасних митників формувався за рахунок 20 % від величини нарахованих штрафів і пені та 1 % від щорічного надходження митних платежів до державної казни. Зазначений капітал носив цільовий характер використання та не міг бути застосований ні на які інші цілі. Право на отримання пенсії мали чиновники митної служби, які відзначилися своєю сумлінною службою, а у разі їх смерті – виплата пенсій здійснювалася їх вдовам і дітям (до досягнення останніми повноліття).

Для визначення суми пенсійного забезпечення використовувався певний механізм: грошове утримання чиновника за останні три роки перед виходом його на пенсію додавалося та ділилося удвічі – це і була річна сума пенсії. Для отримання цієї пенсії необхідно було сумлінно відслужити не менше 30 років, а за кожен понаднормовий рік додавалося ще 5 %. На таких же умовах призначалася пенсія чиновникам, які отримали травми та каліцтва під час виконання своїх посадових обов'язків, що унеможливлювали подальшу службу на митниці.

У разі смерті митника, який сумлінно пропрацював на службі 30 і більше років, його рідним призначалася пенсія, яка становила половину суми від тієї пенсії, яку отримував покійний. Термін призначення пенсії для вдів встановлювався до їх смерті чи повторного заміжжя, а для дітей – до досягнення ними повноліття. У тому випадку, коли чиновник митниці помирає, не прослуживши 20 років, то їх вдовам і дітям, виплачувалася разова допомога у розмірі річного (піврічного) грошового утримання покійного за рішенням керів-

ництва митної служби. Призначення пенсій митникам здійснювалося за погодженням із Міністром фінансів та мало на меті уникнення фінансових зловживань.

Використане джерело

Полное собрание законов Российской империи. Первое собрание (1649–1825). Том 31. Закон № 24684. URL: http://www.nlr.ru/e-res/law_r/content.html